

ZŠ P. Kellnera Hostinského, Rimavská Sobota

Školské oko

č. 2

Špeciálne vianočné vydanie

šk.r.2009/2010

Milí spolužiaci!

Len pár dní uplynulo od prvého vydania časopisu Školské oko a sme tu opäť. Keďže sa blížia Vianoce – najkrajšie sviatky roka – rozhodli sme sa, že pripravíme pre vás mimoriadne vianočné číslo. Dúfame, že vás ním potešíme a že si na stránkach vianočného vydania nájdete niečo zaujímavé alebo inšpirujúce.

Príjemné čítanie želajú členovia RR

Redakčná rada:

Šéfredaktor:

Mgr. Ľ. Halušková

Redaktori:

R. Borošovičová

L. Krivul'ková

D. Odelgová

Grafická úprava:

D. Csúr

*Už sviatky lásky, pokoja zavítajú zas skoro k nám,
pod stromčekom ľudia postoja, otvoria srdce dokorán.
Nech v dome vašom zavládne tiež radosť, že ste spolu,
keď rodina zasadne k štedrovečernému stolu.
Nech pocit šťastia, radosti sa v dušiach vašich rozhostí,
nech láska v srdciach ukrytá sa mocným prúdom vyroní,
keď zvonček šťastia zazvoní.*

Vianoce sú i napriek uponáhľanej dobe príslovečnou oázou pokoja, kedy sa všetci snažíme nájsť si čas pre svojich najbližších a stráviť s nimi niekoľko príjemných chvíľ pri vianočnom stromčeku a štedrej večeri plnej najrozmanitejších symbolov a zvykov.

Stredobodom vianočných osláv v minulosti, rovnako ako dnes, bol Štedrý deň. V tradičnej kresťanskej rodine býva dodnes zvykom zachovávať celodenný pôst. Hovorí sa, že kto sa na Štedrý deň vydrží pôstiť, uvidí večer zlaté prasiatko.

Celodenný pôst a slávnostná večera tiež symbolizuje jednotu rodiny, ktorá by sa mala pri spoločnom stole stretávať i po celý nastávajúci rok. Štedrovečerná večera pozostáva z niekoľkých chodov.

Prvým chodom bývajú obyčajne obľátky s medom, prípadne strúčik cesnaku. Tento rituál má zabezpečiť každému zdravie. Po predjedle sa podáva niektorá z tradičných štedrovečerných polievok z obilnín, húb, kapusty, strukovín alebo rýb.

Hlavným chodom večere býva tradičná pečená ryba, považovaná za pôstne jedlo. Kosti z večere sa dávali na jeden tanier a zakopávali sa v ľanovom obrúsku pod jabloň.

Magická moc sa pripisovala vianočnému pečivu. Podľa zaužívanej tradície muselo byť obradové pečivo hotové ešte pred východom slnka. Po vymiesení cesta na vianočné pečivo a chlieb si gazdiná poutierala ruky o ovocné stromy, aby budúci rok dobre rodili. Často z upečeného pečiva hádzali i sliepkam, aby dobre znášali vajcia. Bývalo tiež zvykom piecť z vody a múky figúrky domácich

a hospodárskych zvierat. Tie potom hospodár zavesil nad chliev, stajňu, kurník i psiu búdu, aby zvieratá v novom roku dobre prospievali. Táto obyčaj pretrváva do dnešnej doby v podobe vykrajovaného pečiva rôznych tvarov, ktoré poznáme všetci.

Verilo sa, že mŕtvi predkovia môžu so živými zdieľať štedrovečernú večeru, preto sa pre nich tiež prestieralo. K tomuto zvyku sa tiež viazal zákaz zametania (aby sa nevymietli mŕtve duše z domu) a pradenia, navíjania a tkania (aby sa duchovia nepomstili na úrode ľanu). Na Štedrý večer nesmel nikto sedieť oproti dverám do ulice, aby on alebo niekto z rodiny nezomrel.

Pod štedrovečerným stolom býval položený železný predmet, spravidla sekera. Verilo sa, že ten, kto naň počas večere položí nohu, bude v budúcom roku šťastný. Všetky nohy stola bývali obopnuté hrubou reťazou, aby sa zabezpečila súdržnosť rodiny.

Hneď po večeri bývalo zvykom rozkrojiť jabĺčko a podľa tvaru jadrovníka predpovedať prítomným ich osud. Ak mal jadrovník rozkrojeného jablka tvar hviezdy, očakávalo sa v rodine šťastie a majetok, ak mal tvar kríža, dala sa očakávať choroba, ba aj smrť. Nepekný jadrovník, červík, znamenali chorobu, nešťastie, zármutok. Dvanásť jadriek ako dvanásť mesiacov sa vložilo do misky s vodou. Koľko ich vyplávalo, toľko bude suchých mesiacov. Aby sme v budúcom roku nezablúdili, jabĺčko sa rozdelilo na toľko kusov, koľko bolo pri stole osôb.

Na škrupinky vlašských orechov sa prilepili sviečky a poslali sa po vode v umývadle či lavóre. Komu poplávala loďka ďaleko, mal odísť do cudziny. Majiteľ škrupinky, ktorá sa držala pri

mal odísť do cudziny. Majiteľ škrupinky, ktorá sa držala pri okraji nádoby, mal zostať blízko domova. Komu loďka nabrala vodu a potopila sa, ten mal zomrieť. Po večeri ožíval ruch nielen v domácnostiach, ale aj na ulici pred domami. Pod oknami mládež spievala vianočné piesne a každého, kto prišiel spievať pod okná, domáci obdarovali.

Zo štedrovečerného stola sa nemohlo nič vyhodiť, odkladali sa aj odrobinky, ktoré vraj pomáhali, keď ochorel dobytok. Myslelo sa aj na statok v maštaliach a chlievoch. V tento deň mu patril lepší pokrm. Zvieratá zas na oplátku rozprávali ľudskou rečou. Kto mal trpezlivosť a ostal okolo polnoci v maštali, mohol sa vraj všeličo dozvedieť.

Zo štedrovečerného stola sa nemohlo nič vyhodiť, odkladali sa aj odrobinky, ktoré vraj pomáhali, keď ochorel dobytok. Myslelo sa aj na statok v maštaliach a chlievoch. V tento deň mu patril lepší pokrm. Zvieratá zas na oplátku rozprávali ľudskou rečou. Kto mal trpezlivosť a ostal okolo polnoci v maštali, mohol sa vraj všeličo dozvedieť.

Vianočné zvyky našich predkov

Štedrý deň bol na Slovensku bežne známy pod názvom Kračún.

Celý deň sa každý usiloval kontrolovať a usmerňovať svoje konanie, pretože kto ako robil v ten deň, tak mal konať po celý rok.

Kto ráno nalačno kýchol, mal sa dožiť vysokého veku

Žena nemohla prísť prvá do domu.

Požičané predmety sa museli pred Štedrým dňom vrátiť.

Nič sa nesmelo požičať, lebo by sa majetok „rozpožičal.“

Vianoce vo svete

Dánsko

Prvými poslami blížiacich sa Vianoc sú v Dánsku adventné vence. Štyri horiace sviece znamenajú štyri obdobia ľudského života – detstva, mladosti, dospelosti a staroby. Darčeky sú pre Dánov veľkým prekvapením, o ktorých obdarovaný nesmie vedieť. Čím väčšie prekvapenie, tým ich čaká šťastnejšia budúcnosť.

Fínsko

Fíni sú presvedčení, že ich krajina je pravlasťou Santa Klauza, ktorý od nich roznáša darčeky po celom svete. Vianoce sú pre nich a veľkou slávnosťou vianočného stromčeka gigantických rozmerov, okolo ktorého sa hrajú deti, tancujú a spoločne sa radujú z darčiekov.

Grécko

Grékom nosí netradične darčeky až na Nový rok svätý Vassilios. Vianoce spájajú s tradíciou hrania rôznych hier šťastia a krájaní novoročných koláčov. Ten, kto vo svojom dieliku objaví zlatú alebo striebornú mincu, bude mať v nasledujúcom roku šťastie.

Holandsko

Zo Španielska pripláva 25. decembra dobrácky dedo Sinter Klaas na bielom koni. Vznesie sa nad strechami domov a cez komín sype deťom darčeky zabalené v pestrofarebných papieroch, rovno pod vianočný stromček. Niekedy mu pomáhajú sluhovia – muríni, ľudia ich však volajú čiernymi Petrami. Pre dobré deti majú darčeky, neposlušné deti odnášajú vo vrečiach do Španielska, kde musia celý rok slúžiť Sinterovi Klaasovi. Domov sa vrátia až o rok.

Poľsko

Poľské Vianoce sa odlišujú od tých našich jednou tradíciou – na štedrovečernom stole je o jeden príbor navyše pre náhodného návštevníka alebo hladného pútnika. Keď sa potom na oblohe objaví prvá hviezda, sadajú si k stolu. Pán domu rozdáva oblátky a podáva sa dvanásť chodov symbolizujúcich 12 mesiacov v roku.

Rakúsko

Tradíciou Rakúšanov sú ručne vyrábané ozdoby na stromček, výroba jasličiek a betlehemov, svietnikov a vencov. Taktiež svorne očakávajú príchod sv. Mikuláša, ktorí deťom rozdáva predovšetkým sladkosti a ovocie. Podľa ľudovej povery režu na sviatok svätej Barbory čerešňové konáriky a dávajú ich za okná. Komu „barborka“ vykvitne na Štedrý deň, ten bude mať po celý nadchádzajúci rok šťastie a hojnosť.

Španielsko

Oslavy Vianoc sa v Španielsku nesú v znamení spevu, hudby a tanca. Na uliciach, v kaviarňach a dokonca v kostoloch sa tancujú miestne tance. Španieli sa na Štedrý večer neobdarujú darčekom. Na tie si musia počkať až do Troch kráľov, pretože veria, že tie im privedú až traja kráľi rovno do topánok.

Švédsko

V švédskej domácnosti nesmie chýbať trojramenný vianočný svietnik so sviečkami, ktorý pripomína mystérium Svätej Trojice. Stromček sa zvykne zdobit' až na Štedrý deň a doprostred miestnosti sa zavesí „vianočná koruna.“ Darčeky nosí hrbatý vianočný škriatok nazývaný Jultomben, ktorého sprevádza malý trpaslík Julnissar a občas sa tento švédsky Ježiško zmení na starého capa. Spája sa s ním legenda. Starý cap odmietol dať Ježiškovi chl p na teplú prikrývku a preto za trest musí roznášať po domoch darčeky. V niektorých krajinách ešte nevymizli zo zvyku vianočné prechádzky, kedy si ľudia nasadli do saní a vozili sa po zasneženej krajine.

Veľká Británia

Vianočné tradície sú spojené s vystavovaním vianočných pohľadníc na rímsu kozuba, pobožkaním sa pod vetvičkou imela, ako aj vešanie pančúch na kozub, do ktorých prináša darčeky Santa Claus.

Bulharsko

Na Vianoce nesmie chýbať v izbe bulharskej rodiny stromček a slama, ktorá má pripomínať chudobu chlieva, kde prišiel na svet malý Ježiško. Darčeky tu rozdáva dedo Koleda.

Maďarsko

Maďarské Vianoce sa od tých našich slovenských odlišujú iba jednou výnimkou – vianočné darčeky si rozdáva už pred štedrou večerou.

Rumunsko

Kedysi rozdeľoval darčeky v Rumunsku „kmoťríček.“ Dnes ich väčšinou prináša Svätý muž, nie pod stromček, ale ich schováva do topánok a pod posteľ.

Vianoce a prichádzajúci nový rok sú obdobím, kedy si navzájom vyslovujeme rôzne želania. Možno v tých nasledujúcich nájdete také, ktoré sa vám budú páčiť a potešíte nimi svojich blízkych.

Vyberte si z bohatej ponuky prianí:

Zvončeky už zvonja,
ihličie nám vonia,
svetlo sviečok mihotavé,
Vianoce k nám prišli práve.
preto sviatky krásne majte,
v pohode ich prežívajte.

*Maličký anjelič v okne stál
a krásne Vianoce všetkým prial.
Aby v novom roku zdravie, šťastie, lásku mali
a stále sa na seba pekne usmievali.*

Mrazivé ticho, všade je biely sneh,
konečne pokoj, nebo plné hviezd.
Je tu čas vianočný, keď stromček sa ligoce,
prajem vám zo srdca prekrásne Vianoce.

*Kopec darčiekov, čo srdce pohladia,
rodinu a priateľov, čo nikdy nezradia.
K bohatstvu krôčik a ku šťastiu skok,
prajem pekné Vianoce a šťastný Nový rok!*

Vianoce lásky a pokoja,
nech každú tvoju bolesť zahoja.
V kruhu najbližších tešte sa spolu,
až budete sadat' k štedrému stolu.

*Nech stromček zapáli svetlo v nás.
Nech sviečka vyčarí úsmev zas.
Hviezdička rozsvieti plamienok lásky v nás,
želám vám Vianoc šťastný čas.*

Prajem ti všetko, čo radosť vzbudí.
Prajem ti veľa lásky, to preto, že spája ľudí.
Nech sa ti na stromčeku všetko šťastie sveta ligoce,
prajem ti krásne a požehnané Vianoce.

*Ligocú sa okná, za oknami sneh
a na nebi žiari milióny hviezd.
Dovoľ mi ti popriať, v tento krásny deň,
lásku, šťastie, úspech a tvoj splnený sen.
Veď deň Vianoc je len jedenkrát,
na nový musíš čakať do roka zas.
A do toho nového vykroč krokom správnym,
nech ti len prinesie veľa dárnych prianí.*

Vôňu medu, ihličia, dobrôt plný stôl,
atmosféra vianočná, liek na každý bôľ.
Je to čas vianočný, keď stromček sa ligoce,
zo srdca prajem ti prekrásne Vianoce.

Veselé Vianoce prichádzam ti priat',
aby človek človeka mal stále rád,
aby jeden druhému viac šťastia prial,
aby tento nový rok za to stál.

*Krásne sviatky vianočné,
veselé cesty polnočné.
Pod stromčekom veľký dar,
na Silvestra pekný bál.
Na tom bále ľahký krok,
potom šťastný Nový rok!*

*Nech vianočný zvonček vám k šťastiu zvoní,
nech vianočný čas v lásku sa zmení,
a tak krásne, ako sa hviezda ligoce,
tak nádherné a šťastné vám prajem Vianoce.*

Na Vianoce a v novom roku
želám vám ja nastokrát
teplé slnko nad domovom,
dobré skutky s dobrým slovom,
zdravia, šťastia akurát,
aby vás mal každý rád.

*Odfúkni snehovú vločku z dlane
a praj si niečo nevídané.
Veď dnes je ten kúzelný čas,
keď šťastie a pohoda vládne v nás.
Krásne Vianoce a šťastný nový rok.*

V izbičke za oknom niečo sa chystá,
stromček už svieti, radosť je istá.
Do tichej noci vtáčiky spievajú,
veselé Vianoce vám všetkým želajú.

Jazykové okienko

Nový rok - 1. január – prvý deň v mesiaci píšeme s veľkým **N**

nový rok – celý nasledujúci nový rok – píšeme s malým **n**

Vianoce - píšeme s veľkým **V**

vianočné sviatky – píšeme s malým **v**

Pozor!!! V listoch a na pohľadniciach píšeme zámená s veľkým začiatočným písmenom, napríklad: **Ty, Teba, Tebe, Ti, Ťa, Tvoj, Tvoja, Vy, Vás, Vám, Váš, Vaša**

Piataci o Vianociach...

Vianoce

Vianoce už prichádzajú,
jesenné dni odchádzajú.
Sneh padá na konáre bielych stromov,
detský smiech počuť zo všetkých domov.

Vianoce sú za dverami,
klopú na nás z každej strany.
Pohoda, láska, čo chceme viac,
znova tu máme vianočný čas.

(L. Malatincová, 5.C)

Vianočný stromček

Stromček krásny farebný
u nás hrdo stojí.
Svojou krásou jagavou
všetky srdcia spojí.
Do izby sa vôňa vkráda,
medovníčky voňajú,
všade vládne plno lásky,
darčeky sa dávajú.
Na stromčeku hviezda svieti,
trbliece sa celý,
čas vianočný prekrásny je,
to ma veľmi teší.

(S. Szološiová, 5.C)

Vianočná báseň

Táto báseň vianočná,
nie je vôbec náročná.
Sviatočnú náladu mám,
lebo darčeky blízkym dám.
Vianoce sú obdobie radosti,
občas sa prejeme aj sladkosťou.
na stromčeku sviečky žiaria,
darčeky sa pod ním balia.
Šťastné a veselé Vianoce,
nech sa nám stromček ligoce.

(J.Gáborová, 5.C)

Vianoce

Blíži sa čas vianočný,
čas pokoja a sviatočný.
Keď stromček vôňou ihličia
otvára naše srdcia,
malý zvonček zazvoní,
Ježiškov príchod oznámi.

(A. Poljak, 5.C)

Vianoce

Vianoce sú už tu,
babka spraví dobrotu.
Darčeky sú pod stromčekom,
Anka krúti vrkôčikom.
O rána nič nejedla,
neustále dobiedza.
Večera je hotová!
Anka za ňou uteká.
Pod stromčekom našla bábiku,
Priviedla aj svoju maminku.
Veselé Vianoce, Anička,
Hodí sa ti nová knižka.

(B. Fidrová, 5.C)

Vločka

Kde bolo, tam bolo, bola raz jedna vločka.

Tá vločka bola veľmi smutná, lebo bola najmenšia zo všetkých. Ale raz začalo veľmi fúkať, až tak, že ju odfúklo na veľmi vysoký strom. A tam to začalo!

Začalo snežiť a snežiť a vločka sa začala zväčšovať. O týždeň bola taká veľká, že skoro celý strom zakryla.

Aj keď sa o týždeň začalo otepľovať a vločka sa začala topiť, bola veľmi šťastná, že raz aj ona bola veľkou vločkou.

(E. Pápai, 5.C)

Vianoce

Kde bolo, tam bolo, bolo to už veľmi dávno. V jednej dedinke už končila jeseň. Prišla „pani Zima.“ V strede decembra nám nadelila prvý sneh, ktorý sa ale po ôsmich dňoch roztopil. Po troch dňoch sa znovu rozhodla našu dedinku pokryť ešte nádhernejšou bielou perinkou. Bolo to asi 23. decembra, čiže jeden deň pred Vianocami. Na Štedrý deň po večeri si deti vybalili svoje darčeky. Veľmi sa potešili. Janko si našiel pod stromčekom veľké auto, po ktorom strašne túžil. Anička zas bábiku, ktorá rozprávala a liezla štvornožky. Ocko s mamičkou dostali od Ježiška spoločný darček. V celej dedinke boli utešené a veselé Vianoce.

(H.Hartwig, 5.C)

Vianoce

Keď som bol malý, nechápal som mnoho vecí. Pýtal som sa, čo sú Vianoce, prečo mama toľko pečie, varí, prečo všade rozvoniava vanilka, prečo?....

A zrazu sa v obývačke objavil vyzdobený a rozsvietený stromček. Stôl bol sviatočne prestretý, my sviatočne oblečení. Tíško zneli vianočné pesničky.

Po večeri znovu zazvonil zvonček. To nás mama volala k stromčeku.

A pod ním? Kopa darčiekov. Myslel som si, že ich priniesol Ježiško. Ved' som mu predsa písal!

Rodičia mi vysvetlili, ako to je. Za Ježiškom sa skrýva mamička a ocko!

(M. Paluš, 5.C)

Šťastné a veselé!

Pani riaditeľke a všetkým našim učiteľom úprimne prajeme, aby blížiac sa vianočné sviatky prežili v láske a porozumení, pri sviatočne prestretom stole a v kruhu ľudí srdcu najmilších.

Šťastie, zdravie, hojnosť aby vás sprevádzali počas Vianoc, novoročných sviatkov i počas nasledujúceho roka. Aby ste v čase tiesne vždy mali nablízku ruky ochotné pomôcť, aby ste si nachádzali čas na trpezlivý rozhovor, s nadhľadom prijímali i lepšie, i horšie, aby ste mali dostatok síl a zaťatosti uskutočniť svoje sny a aby vaše rodiny boli zdravé, súdržné a bohaté!

Redaktorky: Radka, Danielka, Lucka
9.B

Vianočné vtipy

Janko sa na Vianoce pýta otca:

Oco, vieš, ktorý vlak najviac mešká?

No predsa ten, čo si mi sľúbil minulé Vianoce.

Malý Mórisko píše Santa Klausovi:
Prosím ťa, pošli mi bračeka.

Santa Klaus:
Dobre, ale pošli mi mamičku.

*****

Malý Miško píše Ježiškovi, čo by chcel na Vianoce pod stromček:

Chcel by som: sánky, nové značkové lyže a lyžiarky, bicykel, kolobežku, kolieskové korčule, nový LCD televízor, rádio, počítač, psíka, playstation, nové hodinky, autíčko na diaľkové ovládanie, štyri 3D hry do počítača a veľa iných vecí, ale keďže som veľmi skromný, tak tie ďalšie už nemusia byť.

Idú dve blondínky po ulici a jedna hovorí:

Vieš, že tento rok budú Vianoce v piatok?

Druhá na to: Dúfajme, že nie trinásteho!

*****

Viete, čo je absolútna zima?

Keď ty hovoríš zima a druhý počuje ľad.

*****

Škótsky Mikuláš navštívi rodinu a prihovori sa deťom:

Tak, detičky, čo si odo mňa kúpite?

Z obsahu:

úvodník	2
vianočné zvyky	4
Vianoce vo svete	6
vianočné prania	8
piataci o Vianociach	12
želanie	14
vianočné vtipy	14

Nápis v škótskom kníhkupectve:

Kupujte knihy už teraz, aby ste si ich mohli v pokoji prečítať skôr, ako ich venujete ako darček k Vianociam.

